

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΤΟΣ 7

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1938

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟΙ ΑΡΧΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ὑπὸ
GUSTAV CASSEL

Ἐφ' ὅσον ὑφίστατο ὁ νομισματικὸς κανὼν τοῦ χρυσοῦ, ἠδύναντο οἱ ἀρμόδιοι νὰ περιορίζουν τὴν δρᾶσιν των περὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ νομισματικοῦ συστήματος κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ διατηρῆται σταθερὰ ἢ καθορισθεῖσα ἰσοτιμία τοῦ νομίσματος πρὸς τὸν χρυσόν. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ ἀξία τοῦ χρυσοῦ νὰ διατηρῆται ἀμετάβλητος σχεδόν, δυναμένη μόνον νὰ διακυμαίνεται ἐντὸς στενωπῶν ὁρίων. Θὰ ἠδύνατό τις δὲ νὰ θέσῃ ὡς αὐτονόητον προϋπόθεσιν ὅτι ὁ χρυσοῦς κανὼν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἂν δὲν ἀντικαθιστᾶτο ὑπὸ ἄλλου τινὸς κανόνος, ἱκανοῦ καὶ τούτου νὰ ρυθμίζῃ τὴν ἀγοραστικὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος. Καὶ ὅμως, μετὰ δυσκολίας θὰ γίνῃ πιστευτὸν ὅτι καμμία σχεδόν ἄλλη χώρα, ἐκτὸς τῆς Σουηδίας, δὲν ἠκολούθησε σαφῶς καὶ εὐσυνειδήτως τὸ τόσο προφανὲς αὐτὸ πόρισμα.

Ἡ Σουηδία, κατὰ τὸ 1931, παρεδέχθη ὡς μέτρον τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς κορώνας τὴν διατήρησιν βαθμοῦ τινος σταθερότητος ἐν σχέσει πρὸς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν. Ἐπηκολούθησε μεταγενεστέρα προσαρμογὴ τῆς κορώνας πρὸς εἰδικώτερον ἐπίπεδον τιμῶν, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπέδειξε τὴν μεγαλειτέραν σταθερότητα. Τὰ ὠφελήματα, τὰ ὁποῖα ἀπεκόμισεν ἡ χώρα ἐκ τῆς τοιαύτης νομισματικῆς πολιτικῆς, εἶναι ἀναμφισβήτητα.

Ἐν τούτοις, μετὰ τὴν Συνδιάσκεψιν τοῦ Λονδίνου τοῦ 1933, ἡ κρατικὴ Τράπεζα τῆς Σουηδίας ἐγκατέλειψε τὸ σύστημα τοῦτο, ἀντικαταστήσασα αὐτὸ διὰ μιᾶς σταθερᾶς συναλλαγματικῆς ἰσοτιμίας πρὸς τὴν ἀγγλικὴν λίραν, πρὸς

τὴν ὁποῖαν ἐσταθεροποίησε τὴν κορώναν. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν χρόνον ἡ ἀγγλικὴ λίρα διετηρήθη εἰς σταθερὰν ἀγοραστικὴν δύναμιν, ἡ ἀνωτέρω μεταβολὴ ἀπεδείχθη ἐξυπηρετικὴ τῶν σκοπῶν εἰς οὓς ἀπέβλεπεν ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ τῆς Σουηδίας. Ἀπὸ τῶν μέσων ὅμως τοῦ 1936, ἡ σουηδικὴ κορὼνα ὑπέστη τὰς ἰδίας συνταρακτικὰς διακυμάνσεις, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν ὅλου τοῦ κόσμου τὰ νομίσματα. Προβάλλει ὅθεν ἐπιτακτικὸν τὸ ἐρώτημα: πῶς διεκανονίσθησαν ἄραγε τὰ νομίσματα ταῦτα; Ἡ προσεκτικὴ μελέτη τοῦ ἐρωτήματος τούτου μᾶς φέρει εἰς τὸ ἐκτάκτως ἐντυπωσιακὸν συμπέρασμα ὅτι, ἐπὶ τοῦ παρόντος, δὲν ὑφίσταται εἰς κανὲν μέρος τοῦ κόσμου ἐν ὀριστικὸν καὶ ἀνεγνωρισμένον μέτρον τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ νομίσματος!

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Διασκέψεως τοῦ Λονδίνου, ἔθηκε τὸ πρόγραμμα ὅτι ἐφεξῆς τὸ δολλάριον θὰ διετήρει μίαν σταθερὰν ἀγοραστικὴν ἀπέναντι τῶν ἀγαθῶν δύναμιν, τὴν αὐτὴν δὲ δήλωσιν ἐπανέλαθεν οὗτος καὶ κατὰ τὸ 1937. Ἀλλὰ, ὅπως εἰς ἄλλην μου μελέτην παρετήρησα, οἱ διοικηταὶ τῶν τραπεζῶν τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος διεκήρυξαν ἐντελῶς ἀντιθέτους ἀπόψεις, καθώρισαν δὲ ὡς ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς τὴν εἰς τὸν ἐντατικώτατον δυνατὸν βαθμὸν χρησιμοποίησιν τῶν ἐθνικῶν πλουτοφόρων πηγῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ ἐργαζόμενος κόσμος ἀφέθη εἰς διαρκῆ ἀβεβαιότητα ὡς πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς τιμῆς τοῦ δολλαρίου, ἀκόμη καὶ εἰς τὸ προσεχέστατον μέλλον. Καὶ τοῦτο, διότι «ἐντατικωτάτη ἐκμετάλλευσις τῶν ἐθνικῶν πλουτοφόρων πηγῶν» εἶναι τόσον ἀόριστον πρόγραμμα, ὥστε κανεὶς δὲν δύναται νὰ συναγάγῃ ἐξ αὐτοῦ ἐν δεδομένη στιγμῇ, ποία νομισματικὴ πολιτικὴ θὰ ἀκολουθηθῇ, ἢ ποίαν τιμὴν θὰ δόσουν εἰς τὸ δολλάριον αἱ ἀρμόδιοι ἀρχαί. Πράγματι δέ, ἡ πρόσφατος ἐμπορικὴ κρίσις ἀπέδειξεν ὅτι τὸ Συμβούλιον τῶν ὁμοσπονδιακῶν τραπεζῶν ἀπέτυχεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ὡς ἄνω προγράμματος. Κανεὶς λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγῇ, ἂν ὁ κόσμος τῶν ἐργαζομένων μένη ἐκτεθειμένος εἰς τὰς σφοδροτέρας τῶν ἀναστατώσεων, ὅταν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐργάζεται ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἀσταθείας τῶν βασικῶν ὄρων πάσης οἰκονομικῆς δράσεως.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Πρόεδρος ἔλαβεν ἐπίσης σημαντικὰ μέτρα, προδήλως μὴ προσαρμοζόμενα πρὸς τὸ ἐθνικὸν νομισματικὸν πρόγραμμα, τὸ ὁποῖον ὁ ἴδιος ἐξήγγειλεν. Τοῦτο συνέβη, ἐπὶ παραδείγματι ὅταν, διὰ τοῦ καθορισμοῦ μιᾶς σταθερᾶς τιμῆς τοῦ ἀργύρου, ἐδέσμευσε τὸ δολλάριον καὶ πρὸς τὸ μέταλλον τοῦτο, τὸν ἄργυρον. Πολλοὶ εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ὁ ἀμερικανικὸς διμεταλλισμὸς δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ εἰς τὰ σοβαρὰ καὶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ τὸν θεωρήσῃ τις ἀμελητέον εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐρεύνης τοῦ μέτρου τοῦ κανονίζοντος τὴν ἀξίαν τοῦ δολλαρίου. Ἡ σκέψις αὕτη εἶναι περίπου ὀρθή. Ὅπως δὲ ὅμως, ὡς ἀπέδειξε καὶ ἡ πρόσφατος πείρα, ἡ ἀσάφεια ὡς πρὸς τὴν ἀμερικανικὴν πολιτικὴν τῆς ἀγορᾶς ἀργύρου ἐπεδείνωσε τὴν ἀστάθειαν τῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου.

Ἄλλ' οὔτε ἡ Ἀγγλία κατέχει σήμερον ἓν ἀνεγνωρισμένον νομισματικὸν πρόγραμμα. Ἡ βρετανικὴ κυβέρνησις διεδήλωσε βεβαίως εἰς τὴν Διάσκεψιν τοῦ Λονδίνου ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ διακανονίσῃ τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τῆς στερλίνας κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ἓν σταθερὸν ἐπίπεδον τιμῶν, καὶ δὴ κατὰ τι ὑψηλότερον τοῦ ὑφισταμένου. Ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας ὅμως οὐδέποτε συνεμερίσθη τὸ πρόγραμμα τοῦτο, προτιμήσασα νὰ διατελῇ ἀδέσμευτος ἀπὸ πάσης προγραμματικῆς ὑποχρέωσης. Ἡ κυβερνητικὴ δήλωσις τοῦ 1933 περιελάμβανεν ἐπίσης καὶ τὸν ὅρον τῆς παροχῆς «εὐθηνοῦ χρήματος», πρέπει δὲ νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ ὅρος οὗτος ἐτηρήθη μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας, ἄφοῦ ἡ Τράπεζα τῆς Ἀγγλίας διετήρησεν ἀμετάβλητον, εἰς τὰ 2 %, τὸν προεξοφλητικὸν τόκον.

Ἡ διατήρησις ὅμως, τόσον χαμηλοῦ τραπεζιτικοῦ ἐπιτοκίου δὲν εἶναι ποσῶς παράγων συντελεστικῆς ἐνίσχυσιν τῆς σταθερότητος εἰς τὸν κόσμον τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ἀπεναντίας, εἶναι φυσικὸν ἢ διατήρησις χαμηλοῦ ἐπιτοκίου νὰ ἐπιφέρῃ πληθωρισμὸν εἰς περιόδους ἐντάσεως τῶν ἐργασιῶν, συνέπεια τοῦ ὁποίου εἶναι μία σημαντικὴ ἐκδήλωσις στενότητος κεφαλαίων. Ἡ οἰκονομικὴ θεωρία διευκρίνισεν ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὰς ὡς ἄνω ἐκδηλώσεις. Κατὰ τοὺς προπολεμικοὺς χρόνους, ἡ τραπεζικὴ πρᾶξις παρεδέχετο ὡς ἀξίωμα ὅτι ἡ ὑψωσις τοῦ τόκου ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιοιθῇ ὡς ὄπλον κατὰ πάσης ἀξιοσημειώτου τάσεως πρὸς ὑψωμὸν

τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Ἀπὸ τῆς ἐγκαταλείψεως ὁμως τοῦ χρυσοῦ κανόνος, οἱ διοικηταὶ τῶν κεντρικῶν τραπεζῶν θὰ ἐσκέφθησαν προφανῶς ὅτι πλέον ἀπηλλάγησαν τῶν τοιούτων ἀρχῶν. Πόσον οὗτοι εὐρέθησαν ἀπατημένοι εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο αὐτὸ ἀπεδείχθη, κατὰ τρόπον μᾶλλον δραματικόν, κατὰ τὸν πληθωρισμὸν τὸν σημειωθέντα ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ τὰ μέσα τοῦ 1936, κατὰ τὸν ὁποῖον, ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους, τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν ὑψώθη κατὰ οὐχὶ ἔλαττον τῶν 20 %. Πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ τοιαύτη αὔξεις τῶν τιμῶν ἐπῆλθε διαρκούσης μιᾶς περιόδου ἐντάσεως τῶν ἐργασιῶν καὶ δὲν δύναται, συνεπῶς, νὰ δικαιολογηθῇ αὕτη ὡς μέσον χρησιμοποιοηθὲν πρὸς ἀναζωογόνησιν μιᾶς περιόδου οἰκονομικῆς δυσπραγίας. Οὕτω λοιπόν, ὁ ἔκδηλος οὗτος πληθωρισμὸς, ἐνισχύων τὴν περίοδον τῆς εὐημερίας, ἀπεδείχθη ὅτι εἶναι παράγων ἐπιδρῶν δυσμενῶς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς καμπύλης.

Ἐν τούτοις, δύναται σαφῶς νὰ παρατηρηθῇ εἰς τὴν βρετανικὴν νομισματικὴν πολιτικὴν ἢ προσπάθεια ἀντιδράσεως κατὰ τοῦ ὑψωμοῦ τῆς στερλίνας, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ δολλάριον. Ἀπὸ τῆς ἀμερικανικῆς πλευρᾶς ἠκολουθήθη παρομοία πολιτικὴ, μὲ ἀντίστροφον βεβαίως κατεύθυνσιν. Τεράστια ἀποθεματικὰ ἐξισώσεως τῶν συναλλαγματικῶν διακυμάνσεων ἐκινήτοποιήθησαν ἐξ ἑκατέρας τῶν πλευρῶν ἵνα ὑποστηρίξουν τὰς τοιαύτας προσπάθειας, ἢ δὲ τοιαύτη «ἰσοζύγισις δυνάμεων» ἐπέφερε ποιάν τινὰ σταθεροποίησιν τῆς τιμῆς συναλλάγματος λίρας — δολλαρίου. Εἰς τὴν ἐπονομασθεῖσαν τριμερῆ συμφωνίαν τοῦ Σεπτεμβρίου 1936, ἡ ἐπιθυμία τῆς συνεχίσεως τῆς τοιαύτης σταθεροποιήσεως διεδηλώθη ἑκατέρωθεν. Ἡ Γαλλία ὁμως, ἡ τρίτη συμβαλλομένη τοῦ συμφώνου, δι' ἐπανειλημμένων καὶ σημαντικῶν ὑποτιμήσεων τοῦ φράγκου, ἀπέδειξε πόσον ἀσήμαντος εἶναι ἡ δεσμευτικὴ δύναμις τῶν τοιούτων συμφωνιῶν. Δυνάμεθα ὅθεν νὰ ἀποθλέψωμεν εἰς τὰς σχέσεις τῆς λίρας πρὸς τὸ δολλάριον ὡς πρὸς ἔνδειξιν τῆς ἑκατέρωθεν ἐπιθυμίας πρὸς ἀποφυγὴν πάσης σημαντικῆς διαταραχῆς εἰς τὰς τιμὰς συναλλάγματος. Οὕτω, ἐφ' ὅσον θεωρεῖται ὅτι ἡ λίρα ἔχει προσαρμωσθῆ πρὸς τὸ δολλάριον, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ αὐτὴ ἀβεβαιότης καὶ ἀστάθεια ὑφίσταται ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς λίρας ἀπέναντι τῶν ἀγαθῶν, ὁποῖα ὑφίσταται καὶ διὰ τὸ δολ-

λάριον ἀπέναντι τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν. Κατὰ συνέπειαν, καὶ ὅλος ὁ ὑπόλοιπος κόσμος εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τὴν ἰδίαν ἀβεβαιότητα.

Ὁ κόσμος ὅμως δὲν δύναται νὰ στερηθῆ ἑνὸς οἰουδήποτε κανόνος τοῦ νομισματικοῦ του συστήματος. Πρὸς τὸν κανόνα δὲ τοῦτον πρέπει νὰ ἀποβλέψωμεν ὡς πρὸς μέτρον σταθερότητος τιμῶν. Τὸ παρὸν ἄρθρον ἀκριβῶς δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν, εἰμὴ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἰονδήποτε ἄλλο μέτρον, πλὴν τοῦ ἀνωτέρω, εἶναι ἀπαραδέκτον.

Διὰ νὰ προαχθῆ κατὰ τρόπον ὁμαλὸν ἢ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, πρέπει νὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ βασισθῶμεν ἐπὶ ποιᾶς τινος σταθερότητος τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τοῦ νομίσματος. Εἰς ἀπειραρίθμους συναλλαγὰς, περιλαμβανούσας δάνεια, συμβάσεις ἐργασίας καὶ μεγίστην ποικιλίαν ἄλλων συμφωνιῶν ἐχουσῶν ὡς ἀντικείμενον τὴν πληρωμὴν ποσῶν χρημάτων ἐκ τῶν προτέρων καθωρισμένων, τὸ κοινὸν ἔχει τὴν ἀντίληψιν, τὴν κατὰ τὰς ἀντιλήψεις του αὐτονόητον, ὅτι ἡ νομισματικὴ μονὰς μὲ τὴν ὁποίαν θὰ ὑπολογίση κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὄρων ἑνὸς συμβολαίου πρέπει νὰ εἶναι ἡ αὐτή, μὲ οἷαν ὑπελόγησε κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ συμβολαίου. Δεδομένου δὲ ὅτι τὸ κοινὸν πιστεύει σήμερον εἰς τοῦτο καὶ τὸ ὑπολογίζει ὡς ἄκριτον συνάπτει συμβόλαιόν τι, ἔπεται ὅτι μία νομισματικὴ πολιτικὴ ἀποβλέπουσα, ὡς πρὸς τὸ οὐσιῶδες καὶ ζωτικὸν τοῦτο σημεῖον, εἰς κᾄτι ἐντελῶς διάφορον τούτου, πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐντελῶς ἀνυπόφορος καὶ ὡς ἐξαπατῶσα ἀμέσως τὸ κοινόν. Ἡ σκέψις αὕτη καὶ μόνη φαίνεται ἐπαρκῶς δικαιολογοῦσα τὴν γνώμην ὅτι κάθε νομισματικὴ πολιτικὴ πρέπει νὰ ἔχῃ ὡς σκοπὸν τὴν ἐπιδίωξιν σταθερᾶς ἀγοραστικῆς δυνάμεως τῆς νομισματικῆς μονάδος.

Πλὴν τούτου ὅμως, ὑπάρχει καὶ ἕτερος λόγος ἐπιθάλλων ἐπιτακτικῶς τοιοῦτον μέτρον : Ὡς ἀπέδειξεν ἡ πείρα κατὰ τὴν περίοδον τοῦ πληθωρισμοῦ τοῦ σημειωθέντος μετὰ τὰ μέσα τοῦ 1936, μία γενικὴ ὑψωσις τῶν τιμῶν φέρει πάντοτε ἓνα πραγματικὸν κυνήγι ἐμπορευμάτων. Παραγωγοὶ καὶ ἐμπορευόμενοι προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ προμηθευθοῦν ἐγκαίρως τὰς πρώτας ὑλας ἢ τὰ ἔτοιμα προϊόντα τὰ ὁποῖα χρειάζονται διὰ τὴν ἐργασίαν των. Παρεμβαίνουν

ὅμως οἱ κερδοσκόποι καὶ ἀγοράζουν μὲ τὴν ἐλπίδα περαιτέρω ὑψωμοῦ. Ἀκόμη καὶ οἱ καταναλωταὶ ἐνεργοῦν κατὰ παρόμοιον τρόπον. Οὕτω πῶς, ὁ ὑψωμὸς τῶν τιμῶν προσλαμβάνει χαρακτῆρα διαταραχῆς ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου τῶν ἐργαζομένων. Ἐντελῶς ὅμοιαι δυσμενεῖς συνέπειαι προέρχονται ἀπὸ μίαν γενικὴν πτώσιν τῶν τιμῶν: Παραγωγοὶ καὶ ἔμποροι περιορίζουν τότε τὰς ἀγοράς των ἢ τὰς ἀναβάλλουν δι' ὅσον τὸ δυνατὸν μακρότερον χρόνον, καθ' ἣν στιγμήν καὶ αὐτὸς ὁ καταναλωτὴς ἀκολουθεῖ τὴν ἰδίαν πολιτικὴν ἀναμονῆς. Οἱ κερδοσκοποῦντες «μὲ τὰ κάτω» πωλοῦν τότε, ὑπολογίζοντες νὰ δυνηθοῦν νὰ καλυφθοῦν βραδύτερον εἰς κατωτέρας τιμὰς. Ἄν ὅθεν οἱ ἡγέται τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς ἐπιθυμοῦν νὰ προαγάγουν τὴν εὐστάθειαν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, τότε πρέπει νὰ καταβάλλουν κάθε προσπάθειαν πρὸς περιορισμὸν τῶν ὑπερτιμήσεων καὶ τῶν ὑποτιμήσεων εἰς τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τῶν τιμῶν. Ἐν τοιαύτῃ, ὅμως, περιπτώσει εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθῶμεν ἀπροφασίστως ὅτι ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς εἶναι ἡ ἐπιδίωξις ἐνὸς σταθεροῦ ἐπιπέδου εἰς τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν. Τοῦτο δέ, διότι αἱ μεταβολαὶ εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦτο τῶν τιμῶν συνεπιφέρουν ἀνώμαλα κέρδη ἢ ζημίας, δηλαδὴ διαταραχὰς εἰς τὰ κέρδη τὰ ἀποσκοπούμενα ὑπὸ πάσης ἐπιχειρήσεως.

Ὁ κίνδυνος οὗτος εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι ὁ μόνος, ἔνεκα τοῦ ὁποίου ἀποκλείεται ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸν χρυσοῦν νομισματικὸν κανόνα. Ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας, ὁ χρυσὸς δὲν ἔχει σταθερὰν ἀξίαν, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ σπάνις τοῦ μετάλλου ὀφείλεται καθ' ὑπερβολὴν εἰς αὐθαίρετα μέτρα νομισματικῆς πολιτικῆς. Οὕτω, καὶ ἂν ἀκόμη διετηρεῖτο μία σταθερὰ ἰσοτιμία χρυσοῦ, τοῦτο δὲν θὰ ἀπετέλει ἐγγύησιν ὅτι θὰ ἀπεκλείοντο σημαντικαὶ μεταβολαὶ τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν.

Ἄφοῦ ὅμως γίνῃ παραδεκτὸς ὡς ἀντικειμενικὸς σκοπὸς νομισματικῆς πολιτικῆς ἡ ἐπιδίωξις ἐνὸς σταθεροῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν, πρέπει νὰ μὴ ἀφεθῇ πλέον ἕδαφος ἀμφιβολίας ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Ἡ κυβέρνησις καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς κεντρικῆς τραπέζης πρέπει ἐμφανῶς νὰ διαδηλώσουν ὅτι πρόθεσις των εἶναι νὰ διατηρήσουν τὸ ἐπίπεδον τοῦτο, ἐπὶ πλέον δὲ νὰ ἀναλάβουν καὶ πλήρη τὴν εὐθύνην τῆς

ἐφαρμογῆς τῆς πολιτικῆς ταύτης. Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ νὰ ἀποκτήσῃ τὸ κοινὸν ἐμπιστοσύνην ἐπὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προγράμματος. Ἐὰν αἱ ἀρμόδια ἄρχαι ἐπιτύχουν εἰς τὸ νὰ ἐμπνεύσουν εἰς τὸ κοινὸν τὴν ἐμπιστοσύνην ταύτην, θὰ ἔχουν ἤδη ἐπιτύχη τὸν περιορισμὸν τῶν παραγόντων οἱ ὅποιοι τείνουν νὰ ἐπιφέρουν σοβαρὰς διαταραχὰς τοῦ γενικοῦ ἐπιπέδου τῶν τιμῶν. Οὕτω, ἡ ἐπιδιωκομένη σταθερότης δύναται πλέον νὰ διατηρηθῇ ἄνευ δραστικῶν ἐπεμβάσεων.

Ἐὰν, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ 1929, τὸ Γραφεῖον τῶν ὁμοσπονδιακῶν τραπεζῶν τῆς Ἀμερικῆς, μὲ τὴν ὀλόψυχον ὑποστήριξιν τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, διεκήρυττεν ὅτι δὲν θὰ ἐπέτρεπε γενικὴν πτώσιν τῶν τιμῶν καὶ ὅτι τὸ ὑφιστάμενον τότε ἐπίπεδον ἤθελε διατηρηθῆ μὲ τὴν βοήθειαν ὄλων τῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀρχῶν εὐρισκομένων μέσων, τοιαύτη τις ἐπιταγὴ θὰ ἦτο ἀναμφισβητήτως τελεσφόρος, καὶ ὁ κόσμος ὅλος θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ σωθῆ, κατὰ τινα βαθμὸν, ἀπὸ πλείστας ἐκ τῶν καταστρεπτικῶν συνεπειῶν, τὰς ὁποίας ἐπέφεραν ἡ ἐλευθέρως διαδραμοῦσα ὑφεις τῶν τιμῶν. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὸ 1937: Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δὲν ὑπῆρχον ἀνωμαλῖαι καὶ δυσχέρειαι εἰς τὰς ἐργασίας, χαρακτῆρος τόσοσ σοβαροῦ, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὴ ἡ προσαρμογὴ αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ συνέχισις τῆς περιόδου τῆς εὐημερίας. Ἐν τούτοις, ἡ ἐν Ἀμερικῇ κρίσις ὀφείλεται εἰς μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ κόσμος τῶν ἐπιχειρηματιῶν ἤρχισε νὰ ἀμφιβάλλῃ, ἂν θὰ διετηρεῖτο τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν. Αἱ δὲ ἀμφιβολῖαι αὐταὶ ἐνισχύθησαν ἀπὸ τὰ περιοριστικὰ μέτρα νομισματικῆς πολιτικῆς τὰ ὁποῖα ἔλαβον αἱ ἄρχαι. Τὰ μέτρα ταῦτα ἐπέφεραν ψυχολογικὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα δὲν κατέστη δυνατὸν νὰ διασκεδασθοῦν ἀπὸ τὰ κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν σπασμωδικῶς ἀποφασισθέντα μέτρα.

Ἐν νομισματικὸν πρόγραμμα πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι τόσοσ σαφὲς καὶ τόσοσ καθωρισμένον, ὥστε τὸ κοινὸν νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρίνῃ μόνον του, τί εἶναι πιθανὸν νὰ ἐπακολουθήσῃ εἰς δεδομένην στιγμήν. Ἐὰν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἐπιμείνωμεν, τότε θὰ δυνηθῶμεν νὰ θέσωμεν κατὰ μέρος ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὑπὸ ἐπιτηδείων θεωρητικῶν ἐξενεχθέντα ἀξιώματα, ὡς καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐτέθησαν ἀπὸ διευ-

θυντὰς κεντρικῶν τραπεζῶν, μὲ μοναδικὸν σκοπὸν νὰ ἀποφύγουν οὗτοι τὰς εὐθύναις των. Ἐφ' ὅσον ὅμως τὰ νομισματικὰ προγράμματα εἶναι τόσοσιν συγκεχυμένα, ὥστε τὸ κοινὸν νὰ μὴ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κρίνη, πῶς θὰ ἐφαρμοσθοῦν ταῦτα εἰς μίαν δεδομένην στιγμήν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τοιαῦτα προγράμματα εἶναι ἐστερημένα κάθε ἀξίας διὰ τοὺς σκοποὺς τῆς οἰκονομικῆς σταθεροποιήσεως.

Ἡ διατήρησις ἑνὸς σταθεροῦ ἐπιπέδου τῆς τιμῆς τῶν ἀγαθῶν δὲν δύναται, ὡς εὐνόητον, νὰ θεωρηθῆ ὡς ἓν ἰδανικὸν ἀπόλυτον. Τοῦτο καθίσταται φανερόν καὶ ἀπὸ μόνον τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἐκλογή τῶν στοιχείων, μὲ τὰ ὁποῖα καταρτίζεται ὁ τιμὰριθμος, γίνεται κατὰ τρόπον σχετικῶς αὐθαίρετον. Ἡ κυριωτέρα ὅμως ἀξία ἑνὸς τοιούτου προγράμματος ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι τὸ πρόγραμμα αὐτὸ εἶναι εὐκόλως καταληπτόν, ὅτι τὸ πολὺ κοινὸν γνωρίζει, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, πῶς τοῦτο πρέπει νὰ ἐρμηνευθῆ. Ἀκόμη καὶ ἂν ἀποδειχθῆ ὅτι τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἐνέχει ὠρισμένα ἐλαττώματα, καὶ πάλιν αἱ ἐλλείψεις αὗται δὲν θὰ εἶναι τόσοσιν σοβαραί, ὥστε ὁ κόσμος τῶν ἐργαζομένων νὰ μὴ δυνηθῆ νὰ προσαρμοσθῆ ἀμέσως εἰς τὸ πρόγραμμα. Ἐάν ὑπάρχη κάποιον μάθημα πού ἐδιδάχθημεν ἀπὸ τὴν μεταπολεμικὴν μας πείραν, τὸ μάθημα τοῦτο εἶναι ὅτι ὁ ἐργαζόμενος κόσμος ἔχει μίαν θαυμασίαν ἰκανότητα καὶ εὐχέρειαν προσαρμογῆς, μόλις ὡς ἐννοήσῃ οὗτος σαφῶς, μὲ τί πρέπει νὰ προσαρμόσῃ ἑαυτόν. Ὑπεράνω ὅλων τῶν ὄρων, τῶν ἀναγκαιούντων διὰ τὴν ὑγιᾶ πρόοδον τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προέχει ἡ ὑπαρξις ἑνὸς σταθεροῦ καὶ ὠρισμένου μέτρου τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος. Ἐάν ἡ πραγματικὴ σημασία τῆς ἀπαραιτήτου ταύτης προϋποθέσεως ἐγένετό ποτε αἰσθητή, τότε ὅλαι αἱ ἄλλαι ὀχληραὶ συζητήσεις, περὶ σκοπῶν ἐπιδιωκτέων ὑπὸ τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς, ἠδύναντο νὰ λείψουν. Αἱ δὲ ἀρμόδιοι ἀρχαὶ δύνανται νὰ ἀφοσιωθοῦν εἰς τὴν λήψιν ἀμέσων μέτρων πού θὰ μᾶς φέρουν πρὸς τὴν πραγματικὴν σταθεροποίησιν καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν ἀναζωογόνησιν τῆς εὐημερίας.

(Μετάφρασις Μ. ΣΤΑΥΡΙΝΟΥ)